

Til Klima, energi- og forsyningsminister Dan Jørgensen

29. maj 2020

Kære Dan Jørgensen,

På vores møde den 29. april, og dit brev samme dag, inviterede du 92-gruppen til at bidrage med konkrete løsningsforslag til, hvordan Danmark kan sikre en øget grøn omstilling, både nationalt og internationalt.

Vi har opdelt opgaven i to notater, et som omhandler den nationale indsats, og dette høringssvar, som vedrører den internationale dimension

Høringssvaret om den internationale dimension er udviklet i samarbejde mellem 92-gruppen og Globalt Fokus.

"Danmark [skal] være et foregangsland i den internationale klimainsats, så vi kan inspirere og påvirke resten af verden. Danmark har derudover både et historisk og moralsk ansvar for at gå forrest."
- Klimaloven

At klimaloven og regeringens kommende klimahandlingsplan vil omfatte den globale dimension er vigtigt og meget velkomment. Klimakrisen overskrider nationale grænser. Dansk klimapolitik er uomtvisteligt koblet sammen med international klimapolitik, men også en række andre politikområder såsom udenrigs-, udviklings-, og handelspolitikken. Derfor skal mange af de tiltag, Danmark vil foretage skulle ske på tværs af nationalstater. Der skal være fokus på at sammentænke alle politikker, investeringer og indsatser fremfor at arbejde i siloer. Den internationale dimension i Danmarks klimaarbejde er derfor vigtig, og bør således også være et vigtigt fokus i den danske klimahandlingsplan.

Den internationale dimension omhandler en lang række komplekse indsatsområder, som vore medlemsorganisationer beskæftiger sig med. Disse indsatsområder er kort præsenteret i dette høringssvar, og hvert område er efterfulgt af en række forslag til tiltag, oplistet i en ikke-prioriteret rækkefølge. Beskrivelser af både udfordringer og løsningsforslag er søgt kortfattet beskrevet. Vi står naturligvis til rådighed for uddybende forklaring.

Udover dit brev fra 29. april tager høringssvaret udgangspunkt i Forslag til Lov om klima fra 26. februar 2020 og ikke mindst i, hvad det vil kræve at indfri Danmarks internationale forpligtelser, primært under Parisaftalen men ligeledes under, biodiversitetskonventionen, EU-samarbejdet, og i forhold til diverse aftaletekster vedrørende menneskerettighederne.

Danmark er en prominent international aktør og fortaler for menneskerettigheder, og sidder 2019-21 i FNs Menneskerettighedsråd. Denne position - og de internationale menneskerettighedsforpligtelser, som Danmark har - skal reflekteres i en

[Globalt Fokus](#) er en samlende platform for danske foreninger og folkelige organisationer, engageret i internationale udviklings-, miljø- og humanitære aktiviteter.

[92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling](#), er et samarbejde mellem 23 danske miljø- og udviklingsorganisationer, der i denne sammenhæng er tegnet af: Amnesty, Care Danmark, Dansk International Bøstøtningsservice, Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark, FN-forbundet, Global Aktion, Greenpeace, IWGIA, Klimabevægelsen, Kvindernes U-landsudvalg, Mellemfolkeligt Samvirke, Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net, Nyt Europa, Oxfam IBIS, Sex & Samfund, U-landsforeningen Svalerne, VedvarendeEnergi, Verdens Skove, WWF Verdensnaturfonden

klimasammenhæng, så Danmark agerer værn om Parisaftalens forpligtelser om, at alle lande skal respektere og promovere menneskerettighedsforpligtelser herunder bl.a. retten til sundhed, oprindelige folks rettigheder, lokalsamfund, migranter, børn, mennesker med handicap og andre mennesker i sårbare situationer, og retten til udvikling, og kønsligestilling og lighed på tværs af alder, ind i klimaaktiviteter.

Hvor 2030-målet om 70% reduktion tydeligt viser, at Danmark nationalt agter at gå længere end blot at indfri sine forpligtelser under EUs byrdefordelingsdirektiv, er der for den internationale dimension af klimaloven vigtige internationale forpligtelser, som Danmark på nuværende tidspunkt ikke indfried. Her er klimafinansiering den mest alvorlige. Danmark burde bidrage med ca. fem milliarder kroner om året som vores andel af de rige landes forpligtelse om kollektivt at levere USD100 milliarder til klimaomstilling og tilpasning i de fattigste lande. Ved ikke at levere på sin klimafinansieringsforpligtelse har de rige lande bragt både forhandlingerne under Parisaftalen og håbet om skærpede nationale indsatser (NDCer) - og dermed den globale grønne omstilling - i fare. Vi opfordrer regeringen til en forøget indsats med hensyn til klimafinansiering - både hvad angår de traditionelle offentlige midler, men også ved at udforske innovative finansieringskilder.

I Forslag til Lov om klima står der i bemærkningerne til §6, stk 1 nr 3 at "*formålet med afrapporteringen er at synliggøre Danmarks globale påvirkning af klimaet*". For at efterkomme dette formål - og på baggrund af Parisaftalens art 2.1c om, at alle investeringer skal bringes på linje med Parisaftalens mål - har vi udover en sektion om Danmarks vareforbrug og en sektion om Danmarks udenrigspolitik fundet, at det er umuligt at synliggøre Danmarks globale påvirkning af klimaet uden en sektion om danske investeringer i udlandet. Vi opfordrer til, at det specifikt indskrives i klimaloven at afrapportering skal omfatte danske investeringer i udlandet.

Vores kommentarer vedrørende klimahandlingsplanens globale dimension omfatter således tre overordnede områder:

1. Danske reduktioner og emissioner i udlandet (primært dansk import og forbrug, men også dansk energiekspport og de flyrejser, som ikke medregnes i Danmarks nationale drivhusgasregnskab);
2. Danske investeringer i udlandet (både offentlige og private)
3. Udenrigspolitik (herunder menneskerettigheder, udviklingsbistand og klimafinansiering).

Indhold

1. Danske reduktioner og emissioner i udlandet	3
Import og forbrugsrelaterede udledninger	3
Skibs- og lufttrafik	6
Dansk energiekspor.....	7
2. Danske investeringer i udlandet - privat & offentligt	9
Forslag til tiltag for bæredygtige investeringer:	9
Innovativ klimafinansiering.....	10
Eksportkredit	11
3. Udenrigspolitik.....	12
Danmarks klimadiplomati.....	12
Danmarks internationale reduktionsforpligtelser	13
Klimafinansiering & udviklingsbistand	14

1. Danske reduktioner og emissioner i udlandet

Med den internationale dimension af klimaloven påtager Danmark sig, udover det nationale reduktionsmål, også vha. sin udenrigs-, udviklings- og handelspolitik at agere global drivkraft i international klimapolitik, herunder et mål om at mindske Danmarks andel af globale udledninger uden for Danmarks territorium.

Det er et meget rigtigt, vigtigt og velkomment element i klimaloven, som vi i høj grad bakker op om. Danmark har gennem reduktion af sit globale fodaftryk (vareforbrug og udbud, internationale investeringer og udenrigspolitik) en afgørende mulighed for at dreje verden i en grønnere retning.

En indsats for at reducere de udslip Danmark er årsag til i udlandet forudsætter, at de opgøres. En sådan opgørelse er en del af klimaloven¹: Området dækker (jf Klimalovens §6) over udledninger i udlandet, som foranlediges af dansk import og forbrug af varer, herunder flyrejser og udledninger, der foranlediges af dansk eksport af energi.

Import og forbrugsrelaterede udledninger

Når udslippet fra vores vareforbrug fra udlandet medregnes, øges det danske drivhusgasudslip med over 50% i forhold til når vareimporten ikke medregnes². Det skyldes vores store import og forbrug af varer som f.eks. biomasse, proteinfoder og flytransport. Klimaloven skal for det første skabe et bedre vidensgrundlag om klimaeffekterne af dansk import og forbrug, og skal dernæst iværksætte tiltag til at reducere disse klimaeffekter.

¹ https://www.ft.dk/samling/20191/lovforslag/L117/som_fremsat.htm

² https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2019/2019_4/Samf_3_4_2019.pdf

Det Grønne Nationalregnskab³ som Danmarks Statistik lavede for 2015-16 var på mange andre måder et vigtigt analyseredskab, men ikke så brugbart mht. vareimporten, som blot blev opgjort i millioner tons (66 mio. tons i 2016) uden at differentiere mellem et ton iPhones og et ton sojaskrå. Første skridt mod bedre belysning af effekterne af dansk vareimport (og eksport) er at opdele importen i passende varegrupper. Danmarks handel, både med EU og med resten af verden, rapporteres allerede vha. EU's Kombinerede Nomenklatur (KN), som umiddelbart opdeler vareimporten i op til ca. 10.000 forskellige varekategorier.

De tilbageværende opgaver er at:

1. Identificere klimarelevante varekategorier;
2. Fastsætte CO₂-påvirkning for de identificerede varekategorier;
3. Etablere tiltag, der tilskynder bæredygtigt vareforbrug inden for de identificerede kategorier.
4. Hvor det er relevant og muligt samarbejde med eksportlande om at nedbringe livscyklus-emissioner af importerede varer

Eksempel: Proteinfoder

Sojaskrå er en klimarelevant varekategori⁴. Danmark importerer betydelige mængder sojaskrå (1,7 mio. tons sojaskrå i 2018) helt overvejende til dyrefoder. Ifølge DCA-beregninger forårsager hvert kilo sojaskrå et udslip på 4,845 kg CO₂⁵. Danmarks import af sojaskrå giver ifølge IFRO-beregninger et CO₂eq udslip på ca. 6,2 mio. tons CO₂ om året⁶.

Forslag til tiltag på proteinfoder:

- **En markant reduktion i Danmarks animalske produktion**, som vil bidrage til at reducere import af ikke-bæredygtig og skovrydningstruende soja.
- **Tilskynd lokalt dyrket protein:** På den korte bane kan importen begrænses ved at tilskynde svineproducenter til selv at dyrke hestebønner⁷; På den lidt længere bane (2021)⁸ kan løsningen være at få dækket en andel af proteinfoderet med f.eks. græsprøtein.
- **Sikring af bæredygtig og afskovningsfri import:** Danmark er gennem Amsterdam-partnerskabet med i en kreds af EU-lande, der arbejder for bæredygtige og afskovningsfri værdikæder i landbruget⁹. Det er derfor oplagt, at Danmark arbejder for at sikre krav om fuld sporbarhed samt kriterier for at sikre mod afskovning i vareimport. Frem til, at import af foderprotein begrænses eller erstattes med lokalt producerede proteiner, skal det sikres, at den soja, Danmark importerer er bæredygtig og afskovningsfri.

³ <https://www.dst.dk/en/Statistik/Publikationer/VisPub?cid=27468>

⁴ <https://www.mynewsdesk.com/dk/verdensskove/pressreleases/danish-crown-har-tropisk-skov-paa-samvittigheden-2995969>, <https://www.wwf.dk/?23761/Stop-svineriet>

⁵ <https://dcapub.au.dk/djfpublikation/djfpdf/DCArapport116.pdf>

⁶ https://static-curis.ku.dk/portal/files/239904192/IFRO_Udredning_2020_09.pdf (s5)

⁷ <https://92grp.dk/vi-mener-kategori/91-handel-og-landbrug/221-brev-til-fodevareminister-dan-jorgensen-7-maj-2015.html>

⁸ <https://ing.dk/artikel/nyt-bioraffinaderi-skal-sikre-graesprotein-kvaeg-hoens-230407>

⁹ https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Miljoe/Letter_to_European_Commissioners_on_Deforestation.pdf

Eksempel: Biomasse

Afbrænding af importeret biomasse til energiformål er årsag til store udledninger af drivhusgasser, som ikke bliver talt med i det danske klimaregnskab.

Der blev i 2018 udledt over 19 mio. tons CO₂ fra afbrænding af biomasse i Danmark¹⁰. En (ukendt) del af denne udledning balanceres af genplantning, dog med en tidsforskydning, som for træbiomasse kan være årtier. Tidsforskydningen er væsentligt, da det er i de næste par årtier reduktionerne skal ske, hvis det skal undgås at klodens klima kommer uafvendeligt ud af balance. Der mangler retvisende måder at beregne den reelle klimapåvirkning fra afbrænding af biomasse.

Importeret træbiomasse udgør 53% af Danmarks samlede forbrug af træbiomasse¹¹. Drivhusgasudledning forbundet med høsten af dette træ (LULUCF-udledninger) opgøres (i bedste fald) i eksportlandets CO₂-regnskab. Men dels er det ikke alle lande, der opgør LULUCF og dels er LULUCF-opgørelser så fulde af loopholes, at LULUCF-CO₂ muligvis heller ikke registreres i eksportlandet.

Forslag til tiltag på biomasse:

- **Udfasningsplan for og afgifter på biomasse til energi- og varmeproduktion:** Biomasseafgiften skal tilskynde til en udfasning af biomasseforbruget og en omstilling til alternative, reelt vedvarende energikilder. En CO₂-afgift på afbrænding af biomasse baseret på drivhusgasbelastningen i produkternes livscyklus ville være bedre, men der mangler en retvisende model for beregningen af emissionerne.
- **Indfør lovpligtige ansvarlighedskriterier for biomasse:** Kriterierne skal være transparente og målbare med fokus på naturbeskyttelse og optimering af skovens kulstofmængde. 92-gruppen har udarbejdet et selvstændigt positionspapir for, hvordan disse ansvarlighedskriterier bør se ud. [Det kan findes her.](#)

Øvrigt klimarelevant vareforbrug

På lignende måde kan de forbrugsrelaterede, globale udledninger for en række andre importerede varer fra elektronik til fødevarer og tekstiler kortlægges.

I den globale afrapportering bør opgørelsen af de forbrugsrelaterede udledninger:

1. Beregnes på retvisende og operationaliseret måde selvstændigt fra de almindelige nationale CO₂-regnskaber, der udarbejdes efter UNFCCC-metoden;
2. Der bør udarbejdes en reduktions- eller substitutionsstrategi for de varekategorier, der identificeres som særligt klimaskadelige;
3. LULUCF påvirkning, herunder tidsforskydning og ILUC, bør indregnes for produkter, der berører arealanvendelsen (biomasse, palmeolie, sojaskrå mm);

---

¹⁰ Danmarks Statistiks drivhusgasregnskab

<https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=DRIVHUS&PLanguage=0>

¹¹ <https://presse.ens.dk/news/energistyrelsen-offentliggør-biomasseanalyse-402733>

4. Benytte eksisterende kategoriseringssystem (eksempelvis EU's Kombinerede Nomenklatur), så der både sikres transparens, og at danske erfaringer kan danne grundlag for fremtidig regulering, nationalt eller på EU-niveau.

Forslag til tiltag på forbrugsudledninger generelt:

- **Afgifter på produkter, hvis produktioner klimaskadelig**, som tøj, stål, cement, elektronik, efter produkternes klimabelastning i produktionen.

Skibs- og lufttrafik

Klimaloven fastsætter endvidere, at den globale afrapportering skal indbefatte "*reduktioner i international skibs- og luftfart*". Fly og skibe bør behandles separat.

Lufttrafik

I 2018 fløj danskerne 52,6 mia. person km. Dette udgør en stigning i danskernes fly-forbrug på ca. 45% på ti år. Da der endnu ikke eksisterer en måde at udfase udslippet fra flyene, bør klimaindsatsten, og dermed Klimaministerens årlige klimastatus, for flytransportens vedkommende fokusere på, hvorvidt det er lykkedes at knække vækstkurven.

Forslag til tiltag på fly:

- **Indførsel af 'forureneren betaler'-princippet:** Flyafgift eller afgift på flybrændsel. Danmark er omgivet af lande, der alle har en flyafgift. Danmarks bør straks indføre flyafgifter som Sverige og Tyskland, samt starte et samarbejde med vore nabolande om at harmonisere afgifter baseret på flyvningens konkrete klimabelastning.
- **Forskningsstøtte** til udvikling af CO₂-frit flybrændstof og emissionsfri fly.
- **International indsats:** Danmark skal invitere nabolande og andre interesserede til at koordinere flyafgifter og andre krav til at reducere flyvningens drivhusgasudledninger, samt arbejde for CO₂-afgifter og moms for flyvning på EU-plan.
  - Moms på international flytrafik: International flytrafik er undtaget for moms. I samarbejde med EU og globalt skal Danmark arbejde for at også flytransport momsbelægges.
  - Forbedrede togforbindelser til Europa. Indsats for hurtigt fremskridt ift. Nordisk Råds beslutning¹² (29. april 2020) om at forbedre tognettet, ved bl.a. "at øge samarbejdet for at etablere nattogsforbindelser mellem de nordiske hovedstæder og ud i Europa".
- **Indsats til underbygning af en ny rejsekultur.** Hensynet til både corona og klima kræver mindre flyvning. Fravalget af unødvendig flyvning bør understøttes af regeringen f.eks. med forbrugeroplysning om forskellige transportformers og destinationers CO₂-udslip.
  - Forbyd alle flyruter, som kan nås med bus eller tog på under et vist timeantal (f.eks. under 6 timer).

---

¹² <https://www.norden.org/da/nyhed/nattoget-ruller-videre-i-nordisk-raad>

- Gør det til en forpligtelse, at flyselskaber i information til kunder og markedsføring informerer om flyturens klimabelastning og oplyser om det, når der findes mere klimavenlige transportformer.

Skibe

Problematikken med skibe er anderledes end for fly. Som et lille land med store rederier giver den samlede udledning fra skibstransport på danske skibe ikke et retvisende billede af Danmarks eget forbrug af skibstransport. Udslippet fra et dansk skib der sejler mellem Kina og USA reflekterer ikke Danmarks vareforbrug, men Kinas og USAs. Af den grund bør Klimaministerens årlige klimaredegørelse, for skibes vedkommende, ikke fokusere på udledninger fra dansk ejede skibe. Fokus bør hellere være på de globale udledninger fra skibstrafikken og status for regulative og teknologiske tiltag, der kan sænke udslippet globalt.

Forslag til tiltag på skibe:

- **CO₂-afgift for fossilt brændsel:** Skibstransport og fiskeri bør betale CO₂-afgift af fossilt brændsel på lige fod med andre. Det indbefatter blandt andet, at Danmark arbejder på at få omfattet skibsfart i EU's kvotehandelssystem ETS;
- **Fremme el- og brintfærger**, som foreslået af Klimarådet;¹³
- **Indførelse af brændstofafgift/bunker levy**, så energieffektive skibe fremmes;
- **Udvikling af alternative brændstoffer og demonstrationsskibe**, f.eks. med batterier, elektrofuels/brint kombineret med brændselsceller, grøn ammoniak, alt baseret på el fra vindkraft og sol¹⁴.
- **Havnecertificeringer**, der fremmer de mest klima- og energieffektive skibe;
- **Politisk indsats internationalt for at fremme grøn skibsfart** - herunder i EU for: Krav om, at skibe i EU-havne bruger landstrøm (jf. Green Deal); for at skibsfart bliver omfattet af EU's ETS; og forbud mod de mest forurenende skibe, jf. Green Deal. F.eks. kan havneafgifter gradueres så energieffektive skibe betaler mindre end ineffektive skibe.

Dansk energiekspert

Ifølge klimaloven skal den årlige klimastatus indeholde oplysninger om *reduktioner fra eksport af el fra vedvarende energikilder*. VE-el er et positivt bidrag, som Danmark potentielt kan levere til omverdenen i fremtiden. Danmark importerer dog typisk 15% af sit årlige elforbrug og var senest nettoeksportør af el i 2010¹⁵.

Danmarks energiekspert består af fossil olie og gas, som yder et negativt bidrag til omverdenen. Ved at øge verdens udbud af fossil energi bidrager Danmark til at billiggøre fossil energi og bidrager dermed til at forsinke den grønne omstilling i vore nabolande.

Den årlige afrapportering for de internationale effekter af Danmarks klimaindsats bør således omfatte en redegørelse for, hvor langt Danmark er med at udfase eksport af fossil energi.

---

¹³ Rapporten "Kendte veje og nye spor til 70 procents reduktion", s. 137:

<https://klimaraadet.dk/da/rapporter/kendte-veje-og-nye-spor-til-70-procents-reduktion>

¹⁴ <https://www.energy-supply.dk/article/view/615831/vindmollestrom-skal-lagres-som-gron-ammoniak>

¹⁵ <https://ens.dk/service/statistik-data-noegletal-og-kort/maanedlig-og-aarlig-energistatistik>
https://ing.dk/sites/ing/files/styles/article_764px_width/public/vindmoellestroem.jpg

Forslag til tiltag på energiekspor:

- **Nej til 8. udbudsrunde og stop for yderligere investeringer i dansk olie og gas.**
- **Følg de miljøøkonomiske vismænds anbefaling om at øge kulbrinteskatten** (ressourcerenten) fra Danmarks nuværende ca. 71% til Norges niveau på ca 84%¹⁶.
- **Stop Baltic Pipe byggeriet**¹⁷.

---

¹⁶ Miljøøkonomisk rapport 2017, s212

¹⁷ <https://92grp.dk/nyhedsbreve/458-baltic-pipe-et-klimamaessigt-okonomisk-og-geopolitisk-selvma.html>

2. Danske investeringer i udlandet - privat & offentligt

Danske investeringers indvirkning på drivhusgasudslippet i udlandet er ikke eksplicit nævnt i bemærkningerne i klimaloven. I betragtning af, at pensionskasser og den øvrige finanssektor selv udtrykker ønske om at bidrage til klimaindsatsen; i betragtning af at regeringen etablerede et klimapartnerskab for finanssektoren; at Danmark i 2018 fik etableret et Investeringsinitiativ under CEM; at det er en integreret del af Parisaftalen (art 2.1c), at alle finansielle strømme bringes på linje med Parisaftalens mål; og da "*formålet med afrapporteringen er at synliggøre Danmarks globale påvirkning af klimaet*" ville det være logisk, at klimaministerens årlige status også omfatter danske investeringer i udlandet.

Danmarks investeringer i udlandet, både private og offentlige kan i høj grad påvirke den grønne omstilling, både positivt og negativt.

Det er ofte grønne investeringer (vindmøller, energieffektivisering, vandforsyning mm.), der får størst opmærksomhed. Men Danmark står også bag sorte investeringer. Staten er i færd med at investere 6,3 mia. i at bygge en fossil-gasledning til Polen på tværs af Danmark og Østersøen. En investering, der vil forsinke den grønne omstilling i både Polen og Danmark¹⁸. Pensionskasser og andre private investorer har trods en indsats for at udfase investeringer i kul og olie, stadig hundredvis af millioner investeret fossilt¹⁹.

Ministerens årlige globale afrapportering bør derfor omfatte udviklingen af forhåbentligt færre sorte(brune) og flere grønne danske investeringer i udlandet.

EU har med sin Sustainable Finance Pakke gjort en stor del af forarbejdet. Når EU's taxonomiforordning træder i kraft, vil alle større virksomheder og investorer være pålagt at rapportere, hvorvidt deres investeringer er på linje med EU-taxonomien for bæredygtige investeringer. Det bør således blive relativt overskueligt for ministeriet årligt at tage status på hhv. bæredygtige og ubæredygtige danske investeringer i udlandet.

Der er behov for både en grøn og brun(sort) taxonomi for at bringe alle finansielle pengestrømme på linje med Parisaftalen (Parisftalens art 2,1c). EU's taxonomi har indtil nu kun et grønt ben, den "grønne-taxonomi", som identificerer investeringer, der bidrager til den grønne omstilling. For at blive et brugbart redskab skal den udvides med en "brun-taxonomi", som kan identificere investeringer, der modarbejder den grønne omstilling.

Derudover presses taxonomien for at tillade atomkraft som grøn investering. Det må Danmark stoppe.

Forslag til tiltag for bæredygtige investeringer:

- **Danmark bør tilskynde/fastholde, at EU snarest udvikler en brun taxonomi** (identificerer ubæredygtige investeringer).

¹⁸ <https://92grp.dk/nyhedsbreve/458-baltic-pipe-et-klimamaessigt-okonomisk-og-geopolitisk-selvmaal.html>

¹⁹

https://www.ms.dk/sites/default/files/filarkiv/dokumenter/forening/ms_pensionsrapport2018_aktivist_lowres_opslag.pdf

- **Danmark bør fastholde EU på at udvikle en bredere bæredygtigheds-taxonomi.** EU bør som lovet snarest udvide den nye miljømæssige taxonomi, med taxonomier for social (menneskerettigheder) og regulatorisk (skattebetaling) bæredygtighed²⁰

Innovativ klimafinansiering

Med etableringen af Danmarks Grønne Fremtidsfond, og tidligere med IFU's klimainvesteringsfond, har Danmark tænkt nyt i forhold til - både vha. statsgarantier og statskasse - at skaffe finansiering til klimatiltag i udlandet, der ellers ikke kunne være blevet finansieret. Der skal fortsat udvikles nye innovative måder at finansiere klimatiltag i udlandet.

Med en stærk eksport af grøn teknologi vil Danmark drage fordel jo mere den globale klimainsats øges. En af begrænsningerne er en for lille mængde klimafinansiering. Den samme mangel på klimafinansiering udgør en alvorlig flaskehals både for klimaforhandlingerne og for at udviklingslandene vil kunne levere de nye skærpede NDC'er, som Parisaftalens succes afhænger af. At artikel 6 forhandlingerne gik så dårligt, skyldes blandt andet, at mange udviklingslande ikke har udsigt til mere lovende innovative finansieringskilder, end den (sikkert minimale) indtægt "share of proceeds" som art 6-kvotehandling vil levere.

For at drive forhandlingerne og NDC-processen fremad (og til gavn for dansk eksport) bør Danmark bidrage til at udforske nye innovative finansieringskilder.

Der er dog samtidigt behov for, at staten og dens samarbejdspartnere bliver bedre til at tilrettelægge forventninger til afkast mm., så afkastkravet ikke umuliggør formålet, nemlig, at de innovative statslige finansieringstiltag er additionelle, dvs. at pengene investeres i klimatiltag, der ellers ikke kunne være blevet finansieret på det fri marked²¹. Klimaministeren bør i sin årlige klimastatus redegøre for de klimatiltag i udlandet, der finansieres af Fremtidsfonden, IFU, EKF mm.

Samme rapportering bør omfatte redegørelse for, at dansk-finansierede klimatiltag sker med respekt for menneskerettighedsforpligtelser. Eksempel fra Kenya har vist, at oprindelige folks rettigheder kom under pres af klimatiltag finansieret af IFU og EKF.²²

Forslag til tiltag på innovativ klimafinansiering:

---

²⁰

https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/joint_ngo_statement_ten_priorities_for_the_taxonomy_consultation_sep_2019.pdf

²¹ "additionalitets-problematikken" er videre beskrevet i dette brev til udviklingsministeren: https://92grp.dk/files/Final1_Investeringsfonden_for_Udviklingslande_.pdf og denne rapport: https://afrika.dk/sites/afrika.dk/files/afrika_kontakt_ifu_big_business_paa_bistand_2018.pdf

Se også høringssvar til IFU-bæredygtighedspolitik: <https://92grp.dk/fokus-og-nyheder-forside/445-horingssvar-til-ifus-udkast-til-ny-baeredygtighedspolitik.html> og høringssvar til IFU-klimapolitik: <https://92grp.dk/tema-kategorien/tema-klima-energi/512-horingssvar-vedrorende-ifu-s-klimapolitik.html>

²² Kenya, Lake Turkana: <https://iwgia.org/en/resources/publications/3535-the-impact-of-renewable-energy-project-on-indigenous-communities-in-kenya>

- **Danmarks bør “udforske” forskellige innovative finansieringskilder:** Dermed menes i første omgang for at udvælge finansieringskilder med muligt potentiale; dernæst at afprøve det i mindre pilot- eller demonstrationsprojekter, der kan opskaleres.
- Et eksisterende forslag er at **gøre brug af centralbankernes behov for at sætte penge i omløb til, via GCF, at finansiere grøn omstilling**²³: Den finansieringskilde er nu særligt aktuelt fordi centralbankerne pga. Corona-krise igen starter quantitative easing. UN special envoy for climate finance, Mark Carney, og Centralbankernes netværk for grøn omstilling ([NGFS](#)), kunne potentielt være stærke allierede.

Eksportkredit

Regeringen bør arbejde for en stramning af internationale regler for ECA-finansiering af anlæg til udvinding eller brug af fossil energi, konkret ved at arbejde for en stramning af den OECD "sector understanding" for kulkraft, som står for at skulle revideres. Så længe alle OECD-landene ikke bakker op, bør der laves fælles retningslinjer for EU-landene og f.eks. Canada. Desuden bør Danmarks eksportkredit (EKF) have en klar grøn klimapolitik.

Forslag til tiltag på eksportkredit:

- **Indfør retningslinjer**, der er baseret på en vurdering af drivhusgasintensitet, begrænser EKF-deltagelse i projekter, som øger udledninger (f.eks. cementfabrikker, anlæg med stort kulbaseret elforbrug, og fossil infrastruktur).
- **Følg TCFD anbefalingen om at investeringsbeslutninger baseres på paris-kompatible beregningsmetoder:** Klimamæssige risici og carbon-intensitet skal integreres i eksisterende vurderinger af risici. Det bør være en betingelse for at søge eksportstøtte hos EKF at der fremlægges en business case beregnet med brug af Paris-kompatible pris-scenarier, jf Folketingets 2018 flertalsberetning B26²⁴
- **EKF bør øge sin transparens:** EKF bør følge gode eksempler fra andre landes eksportkreditorganisationer og anbefalingerne fra EU's ombudsmand. Det omfatter bl.a. overvågning af at projekters miljømæssige- og sociale effekter; at der indføres en klar klageprocedure; og at alle miljømæssige oplysninger om kategori A-projekter (som omfatter projekter m.m. med størst miljørisici) forbliver tilgængelige på EKF's hjemmeside efter projekterne er bevilget.

²³ <https://92grp.dk/vi-mener-kategorien/240-adequate-and-predictable-climate-nance-via-central-banks-purchasing-gcf-bonds.html>

²⁴ <https://www.ft.dk/samling/20171/beslutningsforslag/B26/bilag/2/1879752/index.htm>

3. Udenrigspolitik

Danmark vil ikke blot opfylde sine internationale forpligtelser, men vil også *spille en rolle som global drivkraft i international klimapolitik*. Det er en vigtig ambition, som vi i høj grad bakker op om.

Danmarks klimadiplomati

For at kunne spille en rolle som global drivkraft i international klimapolitik er det afgørende, at Danmark har et aktivt klimadiplomati, der følger op eller baner vejen for konkrete initiativer, som bidrager til grønnere produktion, forbrug og værdikæder.

Danmark og alle andre lande i Parisaftalen er forpligtede til at handle for at forhindre og afhjælpe negative påvirkninger fra klimaforandringerne, dvs. både at mindske klimaforandringer og sikre, at alle mennesker har den fornødne kapacitet til at tilpasse sig klimakrisen²⁵.

Klimaforandringer har en direkte og indirekte påvirkning af en lang række menneskerettigheder, såsom retten til liv, vand, mad, samt oprindelige folks-, og pigers- og kvinders rettigheder. Ifølge Højkommissariatet for menneskerettigheder (OHCHR) bryder stater deres menneskerettighedsforpligtelser, hvis de ikke tager de nødvendige foranstaltninger for at undgå klimaforandringernes skadelige påvirkning af menneskerettighederne²⁶. Oprindelige folk og piger/kvinder er blandt de hårdest ramte af klimaforandringer i verden. Samtidig yder begge befolkningsgrupper vigtige bidrag til bæredygtig udvikling^{27, 28}. Det er internationalt anerkendt i Parisaftalen (art 7.5) og af IPCC²⁹, at oprindelige folks viden og praksis bidrager til klimaløsninger, særligt deres bæredygtige forvaltning af økosystemer og biodiversitet.³⁰ Med en plads i FN's Menneskerettighedsråd har Danmark en unik platform og et særligt ansvar for at styrke menneskerettighederne i alle de internationale fora og bilaterale partnerskaber, som Danmark er engageret i, eksempelvis Green Climate Fund; Global Environment Facility, EIB, OECD og klimaforhandlingerne i UNFCCC.

Naturen er centralt i løsningen af klimaforandringer og andre samfundsmæssige udfordringer. Ødelagte og degraderede økosystemer ligger ofte til grund for f.eks. fødevareusikkerhed, ulighed, øget konflikt og migration. Der er store klima- og naturmæssige fordele ved at beskytte og genoprette landbaserede og marine økosystemer, begrænse tabet af biodiversitet, fremme naturens modstandsdygtighed og lagre kulstof

---

²⁵ UN Human Rights Office of the High Commissioner, *Key Messages on Human Rights and Climate Change*

²⁶ https://www.ohchr.org/Documents/Issues/ClimateChange/KeyMessages_on_HR_CC.pdf

²⁷ Se FN's Special Rapportør for oprindelige folks Rettigheder rapport om Indigenous Peoples' Rights and Climate Change (2017): <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G17/330/97/PDF/G1733097.pdf?OpenElement>

²⁸ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, General Recommendation No. 37 on Gender-related dimensions of disaster risk reduction in the context of climate change (2018)

²⁹ Special Report on Climate Change and Land, the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) august 2019: [https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/summary-for-policymakers/\[3\]](https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/summary-for-policymakers/[3])

³⁰ World Bank, *The Role of Indigenous Peoples in Biodiversity Conservation: The Natural but Often Forgotten Partners* (Washington, D.C., 2008), p. 5

naturligt. Naturbaserede løsninger har enorme og uforløste potentialer for at skabe synergier og positiv impacts ift. klima- og udviklingsmæssige samt biodiversitetsudfordringer.

Forslag til klimadiplomatiske tiltag:

- **Danmark skal styrke sit internationale myndighedssamarbejde** om klima med fokus på verdens store udledere af drivhusgasser og udviklingslande;
- **Danmark skal spille en aktiv rolle som forkæmper for menneskerettigheder** og indtænke menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder³¹ i alle klimatiltag, herunder i den klimadiplomatiske indsats. Det kræver politikkoherens på tværs af de involverede ministerier (UM, EM og KEFM).
- **Danmark skal aktivt bidrage til implementeringen af Gender Action Plan**, som blev vedtaget på COP25³².
- **Danmark skal indtænke ungdommen i både klima- og udviklingsindsatsen:** Af verdenshistoriens største ungdomsgeneration bor ca. 75% i udviklingslande. Danmark bør derfor føre udviklings- og klimapolitik med og af unge, og ikke kun for unge. Unge skal inddrages i lokale, nationale og internationale beslutningsprocesser om klima, natur og miljø. Konkret kan ungdommen inddrages i de globale beslutningsprocesser ved, at Danmark tilskynder flere lande (især fra det globale syd) til at inkludere ungdomsdelegater til UNFCCC og CBD.
- **Fælles nordisk klimadiplomati:** Danmark skal med 2020-formandskabet for Nordisk Ministerråd etablere et fællesnordisk klimadiplomati³³, der skal sikre øget international indflydelse for progressiv nordisk klimapolitik.
- **EU's Agrifish forhandlinger:** Danmark skal arbejde for, at alle fiskekvoter, for alle fiskebestande, højest sættes på bæredygtige niveauer (MSY), samt for styrket datagrundlag og governance i fiskeriet, bl.a. via øget kameraovervågning.
- **Danmark skal fremme de positive synergier mellem klimatiltag og bevarelse af natur og biodiversitet** gennem klimadiplomati, herunder ved kobling af COP26 i UNFCCC og COP15 i CBD. Samtidig bør naturbaserede klimaløsninger indtænkes i Danmarks internationale klima- og udviklingsarbejde for at fremme synergier mellem klima, biodiversitet, natur og udvikling. F.eks. spiller stående skove en vigtig rolle og skal derfor beskyttes overfor "embedded deforestation", dvs. produktion af f.eks. biomasse, soja, palmeolie, kvæg. (se også høringsvars første afsnit om at skabe reduktioner i udlandet med vores import og vareforbrug).

Danmarks internationale reduktionsforpligtelser

Det var EU, der på vegne af alle EU-lande, i 2015 afleverede EU's NDC til UNFCCC. Danmarks og EU's reduktionsforpligtelse under Parisaftalen fastsættes således af EU-samarbejdet. EU fastsatte i 2015 sit 2030 mål til 40% reduktion. Det mål er for lavt i forhold til, hvad videnskaben kræver. Danmark har derfor på den korte bane en vigtig opgave med at tilskynde EU til i år at indsende en opdateret NDC med et skærpet 2030-mål, som bør omfatte en 65% reduktion.

³¹ Oprindelige folks rettigheder går på kollektive rettigheder, (fx kollektiv ret til jord) hvor menneskerettigheder er individets.

³² UNFCCC, FCCC/CP/2019/L.3, Gender Action Plan (2019)

³³ Som beskrevet i "[Program for Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd 2020](#)"

Forslag til tiltag på EU-samarbejdet:

- **Dansk overopfyldelse af vores non-ETS forpligtelse må ikke resultere i lavere indsats i andre EU-lande:** Med 70%-målet vil Danmark overopfylde vores 39% forpligtelse under EU's byrdefordelingsdirektiv³⁴. Det må undgås at Danmarks overopfyldelse giver andre EU-lande mulighed for at gøre mindre.
- **Danmarks forhandlingsstrategi mht. EU-budgettet bør samtænkes med Danmarks EU-klimapolitik:** At få EU til at skærpe sit mål afhænger af at få andre EU-landene til at indse, at de godt kan skærpe deres mål. At opnå dette afhænger formentligt af en politisk indsats i andre EU-politik områder end klima. EU's flerårige budget for perioden 2021-27 (MFF), finansierer en stor del af energi-infrastruktur investeringerne i de klimaskeptiske østeuropæiske EU-lande. Det er derfor vigtigt, at Danmark gør en indsats for, at en stor andel af EU's næste budget øremærkes til grøn omstilling³⁵, og at der ikke længere finansieres anlæg til fossil energi eller infrastruktur. Helst skulle østlandene opleve at det er de mest klimaambitiøse af de fattigere EU-lande, der får størst adgang til struktur- og samhørighedsfonden.
- **EU tiltag overfor afskovning uden for EUs territorium:** Danmark må f.eks. via forhandlingerne om EU's 8. Miljøhandlingsprogram og Amsterdampartnerskabet arbejde for, at EU-kommissionens meddelelse (2019/352) udmøntes i at få stoppet EU's rolle i afskovning uden for EU's eget territorium.³⁶
- **Dansk indsats via EU's biodiversitetsstrategi** m.m. på at få stoppet tilbagegang i biodiversitet og skove inden for EU, som samtidigt forbedrede naturlige carbon sinks.
- **Dansk indsats for at få EU-forbud mod salg af nye benzin- og dieselmotorer fra 2025** med mulighed for, at enkeltlande kan gå foran med tidligere forbud.
- **Dansk indsats under forhandlingerne om EU's fælles landbrugspolitik** for at skabe klare klimaincitamenter - bl.a. til omlægning af fødevarerproduktionen til mindre animalsk og mere plantebaseret produktion - via landbrugsstøtten i næste CAP-periode.

Klimafinansiering & udviklingsbistand

Ifølge klimaloven skal der rapporteres på Danmarks opfyldelse af internationale forpligtelser og målsætninger på klimaområdet, både som en del af Klimarådets årlige status og klimaministerens klimaprogram. Ministerens årlige afrapportering redegør for den danske bistand på klimaområdet. Heri er både Danmarks internationale klimafinansiering og Danmarks udviklingsbistand to selvstændige og vigtige områder, der bør inkluderes i den globale dimension af klimahandlingsplanen:

Danmarks internationale klimafinansieringsforpligtelser.

Danmark hører til blandt de rige lande, der kollektivt har forpligtet sig til at levere USD 100 milliarder om året til klimafinansiering i udviklingslande, for at gøre det muligt for fattige lande at efterleve Parisaftalen. Denne forpligtelse udspringer af, at de rigeste lande historisk har hovedansvaret for klimaforandringerne

Klimafinansiering er en ny forpligtelse i forhold til beslutningen på FN-generalforsamlingen i 1970 om at levere mindst 0,7% af BNI i udviklingsbistand. Klimafinansieringen skal derfor

---

³⁴ Det nye 2030-mål om 70% reduktion ifht 1990 vil for non-ETS-sektoren resultere i mindst 50% reduktion ifht 2005. Dvs en overopfyldelse af DKs ESD-forpligtelse på 11%-point. Se bilag 1 i Greenpeace Rapporten "Halvt så mange køer og svin": <https://www.greenpeace.org/denmark/vi-arbejder-med/klima/klimaanalyse-danmark-maa-halvere-antal-koeer-og-svin-frem-til-2030-for-at-leve-op-til-paris-aftalen/>

³⁵ <https://92grp.dk/fokus-og-nyheder-forside/543-finansiering-af-eu-s-gronne-omstilling.html>

³⁶ https://92grp.dk/files/92gruppen_H%C3%B8ringssvar_EU_Skovmeddl.pdf

ligeledes være nye og additionelle penge (og ikke blot en omdirigering af den almindelige udviklingsbistand væk fra uddannelse, sundhedssystemer mv.). Danmarks fair andel af de USD 100 mia. er 5 mia. kroner. Danmark rapporterer årligt ca. 1½ mia. kr. som sit bidrag til klimafinansiering, men disse penge er ikke nye og additionelle. De er en del af den almindelige ulandsbistand på mindst 0,7% af BNI.

Klimafinansieringsforpligtelsen på USD100 mia om året gælder fra 2020. Dette beløb blev fastsat baseret på gamle vurderinger fra 2009 og tidligere. Gældende fra 2025 skal der fastsættes en ny beløbsstørrelse, som skal fastsættes på baggrund af det konkrete behov for klimafinansiering, og som vil være højere end de nuværende USD100 mia. (jf. Parisaftalens paragraf 53 og art 9.3). Forhandlingerne om 2025-beløbet forventes at begynde på næste COP.

Udover de USD 100 mia, som skal fordeles ligeligt til indsatser for tilpasning og reduktioner, anerkendes det endvidere i Parisaftalens artikel 8, at Loss & Damage skal adresseres. Herunder, at Parisaftalens parter bør yde økonomisk støtte til de fattigste lande i de situationer, hvor klimaforandringerne har så alvorlige konsekvenser, at det ikke kan løses med tilpasning. Størrelsen af denne Loss&Damage-finansiering vil være betydelig, men er endnu ikke klarlagt, da der modsat for reduktioner og tilpasning ikke foreligger en gap-analyse for Loss&Damage.

Forslag til tiltag på klimafinansiering:

- **Klimaministeren skal som en fast del af i sin årlige redegørelse for Danmarks internationale klimaforpligtelser redegøre for, hvordan Danmark leverer sin andel af de 100 mia. USD**, herunder at:
  - Klimafinansiering skal være ny og additional;
  - Klimafinansiering og teknologioverførsel skal fordeles ligeligt mellem at reducere udslip og skabe klimatilpasning (Parisaftalen art 9.4 og art 10.6);
  - Klimafinansiering skal i særlig grad gå til verdens fattigste lande og de mest sårbare mennesker (Parisaftalen art 9.4), og dermed bidrage til princippet 'leave no one behind';
  - Redegørelsen skal leve op til Paris-aftalens artikel 9.5 om at levere kvantitativ og kvalitativ information om den forventede danske klimafinansiering, og dermed gøre klimafinansieringen så forudsigelig som muligt for modtagerlandene.
- **Danmark skal bidrage til at iværksætte at der laves en gap-rapport for Loss&Damage.**
- **Klimaministeren bør redegøre for Danmarks bidrag til Loss & Damage finansiering**
- **Danmark skal stå i spidsen for en ambitiøs ny klimafinansieringsforpligtelse:**
Danmark skal jf. formuleringen i Parisaftalen paragraf 53 arbejde for, at rige lande respekterer, at det nye årlige klimafinansieringsbeløb, der skal gælde efter 2025, reelt fastsættes efter behovet for klimafinansiering.

Den danske udviklingsbistand

Det er vigtigt at pointere, at klimafinansiering ikke er en del af den danske udviklingsbistand. Klimafinansiering er en forpligtelse fra Parisaftalen og skal netop være ny og additionel i

forhold til udviklingsbistanden. Udviklingsbistanden er en forudgående forpligtelse, som FN allerede i 1970 satte til mindst 0,7% af BNI.

Dog er det samtidig vigtigt at styrke klima-aspektet i udviklingsbistanden, da udviklingsbistanden spiller en vigtig rolle i Danmarks globale klimapolitik.

Forslag til tiltag på udviklingsbistand:

- **Danmark skal øge udviklingsbistanden til 1% af BNI.** Derudover skal der afsættes yderligere midler til natur- og klimafinansiering.
- **Danmark skal opprioritere klimatilpasning:** Klimatilpasning skal være en central del af dansk klimapolitik, både i Danmark og i det internationale arbejde. Danmarks udviklingsbistand skal ligeledes have særligt fokus på tilpasningstiltag og styrket modstandsdygtighed hos klimaudsatte grupper i de fattigste lande, så betingelser for, at verdens fattigste får en fremtid dér, hvor de bor, styrkes.
- **Danmark skal indføre kriterium om fossil udelukkelse:** Der skal desuden fastlægges som kriterium, at den danske udviklingsbistand ikke må kanaliseres gennem fonde, multilaterale organisationer eller banker, der også gennemfører fossile investeringer.
- **Danmark skal sikre frit, forudgående og informeret samtykke:** Tiltag, der skal afhjælpe klimakrisen kan også ramme skævt. Adskillige eksempler har vist, at oprindelige folks rettigheder - særligt retten til frit, forudgående og informeret samtykke, samt retten til land og territorier - er blevet krænket, når landes klimaløsninger implementeres³⁷. Danmark bør sikre, at menneskerettighederne respekteres, når klimaløsninger udvikles og implementeres, herunder at oprindelige folk og lokale befolkningsgrupper, konsulteres og får adgang til de afledte goder (som vedvarende energi).
- **Danmark skal prioritere piger og kvinders rettigheder og inddrage dem som aktive aktører i klimaindsatser:** Piger og kvinder rammes hårdt af klimaforandringer, fordi de i forvejen har færre ressourcer og mindre magt end deres mandlige medborgere til at kunne modstå og tilpasse sig klimaforandringer³⁸. Retten til at bestemme over egen krop er afgørende i denne sammenhæng, når ekstreme vejrfænomener fører til stigninger i kønsbaseret vold³⁹ og børneægteskaber⁴⁰.
  - **Danmark skal støtte smarte klimatiltag der udnytter synergien med bevarelse af natur og biodiversitet og lokal udvikling.** Naturbaserede klimaløsninger har store udviklingspotentialer og understøtter både sociale og miljømæssige SDG'er. Naturbaserede klimaløsninger, der optager CO₂ og øger klimaresiliens kan samtidig bidrage til øget fødevarer sikkerhed og vandforsyning, og har potentiale til at reducere

---

³⁷ Eksempler på hvordan rettigheder krænkes i klimaprojekter, bla. finansieret af IFU og GCF: Kenya: <https://iwgia.org/en/resources/publications/3535-the-%20impact-of-renewable-energy-project-on-indigenous-communities-in-kenya>

Peru: https://irm.greenclimate.fund/documents/1061332/1198301/IRM_initiated_proceedings_C-0002_-_Peru.pdf/4e333fd6-22b5-4fbc-a28d-0513b57a3eb4 For mere info se også:

<https://www.altinget.dk/energi/artikel/ngo-klimakrisen-maa-aldrig-blive-en-undskyldning-for-at-tromle-hen-over-folks-rettigheder>

³⁸ Committee on the Elimination of Discrimination against Women, CEDAW/C/GC/37

³⁹ IUCN, Gender-based violence and environment linkages (2020)

⁴⁰ Girls Not Brides, HOW IS CLIMATE CHANGE DRIVING CHILD MARRIAGE? (2017)

konflikt og migration. Derfor bør naturbaserede klimaløsninger indtænkes i Danmarks klima- og udviklingsarbejde.